HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אי פיקח הוא מייתי לה לידי שבועה דאורייתא יהיב לה כתובתה באפי חד סהדא וסמיך סהדא קמא אסהדא בתרא ומוקים להו להנך קמאי במלוה מתקיף לה רב שישא בריה דרב אידי היאך סמיך סהדא קמא אסהדא בתרא אלא אמר רב שישא בריה דרב אידי יהיב לה כתובתה באפי סהדא קמא וסהדא בתרא ומוקים לה להנך קמאי בהלואה מתקיף לה רב אשי אכתי יכולה למימר ב' כתובות הואי אלא אמר רב אשי הוא דמודע להו: מנכסים משועבדים: א) תנן התם [א] וכן היתומים לא יפרעו אלא בשבועה ממאן אילימא מלוה השתא אביהן שקיל בלא שבועה ואינהו בשבועה אלא ה"ק וכן היתומים מן היתומים לא יפרעו אלא בשבועה א"ר זריקא אמר רב יהודה לא שנו אלא שאמרו יתומים אמר לנו אבא לויתי ופרעתי אבל אמרו אמר לנו אבא לא לויתי אף בשבועה לא יפרעו מתקיף לה רבא אדרבה ב) כל האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי דמי אלא אי אתמר הכי אתמר א"ר זריקא אמר רב יהודה [ב] לא שנו אלא שאמרו יתומים אמר לנו אבא לויתי ופרעתי אבל אמרו אמר לנו אבא ג) לא לויתי נפרעין שלא בשבועה שכל האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי דמי: ד) ונפרעת שלא בפניו לא תפרע אלא בשבועה: אמר רב אחא שר הבירה מעשה בא לפני רבי יצחק (א) באנטוכיא ואמר לא שנו אלא לכתובת אשה משום חינא אבל בעל חוב לא ° [ג] ורבא אמר רב נחמן אפי' בעל חוב שלא יהא כל אחד ואחד נוטל מעותיו של חברו והולך ויושב במדינת הים ואתה נועל דלת בפני לווין: ר"ש אומר כל זמן שתובעת כתובתה וכו': ר"ש אהייא אמר ר' ירמיה אהא ונפרעת שלא בפניו לא תפרע אלא בשבועה לא שנא למזוני ולא שנא לכתובה ואתא ר' שמעון למימר כל זמן שתובעת כתובתה יורשיה ה) משביעין אותה

אינה

אי פקח הוא. האי בעל: **לידי שבועה דאורייתא.** שהיא בשם או בכנוי ואוחז ספר בידו כדאמרינן בשבועות (דף לח:) וחמורה היא מאד אבל שבועה דרבנן קלה בעלמא כעין שלנו: **יהיב לה כתובתה באפי חד סהדא.** פעם שניה: **וסמיך סהדא קמא אסהדא בתרא.** יביא את שניהם יחד לב"ד שאם תכפור יעידוה שניהם שנתקבלה כתובתה: **ומוקי להנך קמאי בהלואה.** יתבענה פרעון הראשון ויאמר מלוה הן אצלך שהרי התקבלת כתובתיך שנית וכשתכפור ותאמר לא קבלתי אלא הפעם הזאת ועד אחד מעיד על הראשונה איכא שבועה דאורייתא נשבעת ולא משלמת ואין כאן שיעבוד קרקעות שלא מכח כתובה תובעה: **היכי סמיך כו'.** מה שראה זה לא ראה זה ואם תכפור על שתיהן אין כאן אלא עד אחד ותשבע ותטול שלישית ונמצא מפסיד: **באפי סהדא קמא וסהדא בתרא.** וה"ה לשני עדים מן השוק אבל עצה טובה היא שיכיר העד הראשון ששתי פעמים פרע ויכול להעיד על פרעון הכתובה עם חבירו ועל הפרעון הראשון: **יכולה לומר שתי כתובות היו.** שתי שטרות היו לי עליך בפרעון הראשון החזרתי לך אחת ובשניה אחרת והרי העד הראשון מעיד לסייעה שראה שני הפרעונות לשם כתובה ולא לשם מלוה: **דמודע להו.** לסהדא קמא ובתרא לפני פרעון השני דעו שכבר פרעתי לה כתובתה בפני אחד מכם והיא כופרת ואני רוצה לפורעה שנית לשם כתובה שיהיו לי שני עדים בדבר ואתבע את הראשונים ויש לי עליהן עד אחד ותתחייב שבועה דאורייתא וכיון (ב) דשמעינהו ולא מסייע לה האי עד קמא תו לא מצית למימר ב' כתובות הוו דמילתא דלא שכיחא הוא: **תנן התם.** בשבועות [מה.]: **אי נימא מלוה.** שהלוה קיים והיו מוציאין עליו שטר אביהן: **לא שנו.** דכי משתבעי שקלי: **שאמרו יתומים.** של לוה לויתי ופרעתי ישבעו אלו שבועה שלא פקדנו ולא אמר לנו אבא ולא מצינו שובר בין שטרותיו שסטר זה פרוע ונוטלין: **כאומר לא פרעתי דמי.** דכיון דאמר לא לוה מודה הוא שלא פרע והרי שטר מוכיח עליו שלוה: **לא שנו.** דבעו שבועה: **שר הבירה.** כך כינויו: **לא שנו.** שיורדין בית דין לנכסי אדם שלא בפניו: **לא שנא למזוני.** באה לב"ד ותובעת מזונות מנכסי בעלה למכור קרקע ולזונה נשבעת שלא הניח בידה מעות ליזון מהם: **ולא שנא לכתובה.** אם שלח לה גט: ו) **תשבע בסוף.** כשתתאלמן או תתגרש ותתבע כתובה תשבע שלא עיכבה בידה משל בעלה כלום: **בתחילה.** בפיסוק מזונות: **האי יורשין וכו'.** בתמיה [כיון דאנפרעת שלא בפניו קאי מאי לשון יורשין כאן] הרי הוא קיים: **הלכה מקבר בעלה כו'.** אשה שכתב לה בעלה נדר ושבועה אין לי ולא ליורשי עליך: **העמיד לנא.** על שנתעסקה אחר מיתה דלאו מכח נכסי בעלה באה שבועה זו אלא מכח נכסי יתומים ונשבעת כדין אפוטרופוס כדתנן בשבועות (דף מה.) אלו נשבעין שלא בטענת ברי השותפין והאריסין והאפוטרופין: **ואתא ר"ש למימר.** אם תובעת כתובתה יורשין משביעין אותה שלא עיכבה משלהן לאחר מיתת אביהן כלום כדין הבא ליפרע מנכסי יתומים:

אינה

שתי כסף אלא בטענת מלוה והודאת לוה אבל בעד אחד אפי' לא טוענו אלא בפרוטה ועד אחד מעידו שהוא חייב לו שבועה כו' ואומר רבינו דמצי למימר שמואל לטעמיה דאמר לעיל (שם דף לט:) אמתני' דטענה שתי כסף אפילו לא כפר אלא פרוטה או לא הודה אלא בפרוטה חייב הלכך בעד אחד דלא שייך חיובא דידיה אלא בכפירה כי לא טוענו אלא בפרוטה מיחייב דלאי אמרת בעינן מ"מ טענה שתי כסף א"כ כל שתי כסף אתה צ"ל שיכפור כדי שלא יתחייב מטעם מודה במקצת אלא מטעם עד אחד הלכך אית לן למימר דעל טענת פרוטה מיחייב הרי יתחייב בעד אחד על כפירת פרוטה כמו במודה במקצת ובריית' דמייתי במסקנא מילתיה דשמואל ותניא כל מקום ששנים מחייבין אותו ממון אחד מחייבו שבועה לא תקשי לרב דקסבר כפירת טענה שתי כסף דאין למדין מן הכללות ואפילו במקום שנאמר בו חוץ מיהו קשה לי לעולם בעינן טענה עצמה שתי כסף בעד אחד כמו במודה במקצת והוא ודאי כפר לו השתי כסף אבל עד אחד אין מעיד אלא בפרוטה ואמר לנו רבינו תירוץ אחר דאליבא דכו"ע אתיא מימרא דשמואל אע"ג דמחייבינן שבועה בעד אחד באותו ענין דמיפטר במודה מקצת לא דמי להכא דהתם מין המחויב שבועה בעלמא מיהא הוי אבל כפירת שיעבוד קרקעות לא מצינו בשום מקום במינו שבועה והלכך גבי עד אחד אית לן למיפטריה:

מייתי לה לידי שבועה דאורייתא. פירש בקונטרס דנפקא לן מינה בין שבועה דאורייתא לשבועה דרבנן דבדאורייתא מנקט חפצא ובדרבנן לא נקיט והוא עצמו סותר דבריו דאמרי' בהשולח (גיטין לה. ושם) א"ל רב לרב ירמיה מדפתי אדרה בב"ד ואשבעה חוץ לב"ד ופי' בקונט' התם דה"ק ליה דלא לאשבעה בב"ד דחמירה באנקוטי חפצא ° ולרבינו נראה דנפקא מינה אליבא דר' אבא דהלכתא כוותיה דאמר (שבועות דף מז.) חזרה למחויב לה והיכא דאינו יכול לישבע משלם והאי דינא בדאורייתא אבל בדרבנן אפילו הויא חשודה על השבועה לא יניח (ג) לפרוע לה בשביל כך היכא דנשבעת ונוטלת כדהכא דהכי מוכח התם ז) בשבועת הדיינים (שבועות דף מא.) בהדיא א"נ למאן דאית ליה דבדאורייתא לא מפכינן ובדרבנן מפכינן נפקא מינה נמי היכא דאי שבועה דרבנן היא מצי למימר השבע וטול ואי דאורייתא לא מצית למימר לבעל השבע והפטר כמו שאינו יכול לומר השבע וטול מ"ר ח):

היכי סמיך סהדא קמא אסהדא בתרא כו'. תימה מאי קשיא ליה הא פלוגתא היא בפ' זה בורר (סנהדרין דף ל:) הלואה אחר הלואה אי מצטרפי דאיכא מ"ד לא בעינן ראיה כאחד:

ורבא אמר רב נחמן אפילו בע"ח. ופסק ר"ח דמעשים בכל יום שאין מוכרים שלא בפניו לבע"ח ולית דחש להא דר"נ דאמר אפילו בבעל חוב ואע"ג דמקשי מינה בערכין פרק שום היתומים (דף כב.) ואי חיישת לשובר התם נמי לגבי הא דאמר ר"נ לחוש לשובר ומשני התם טעמא שלא יהא כל אחד ואחד נוטל כו' נראה דסתם הש"ס קיי"ל הכי מכל מקום כיון דמעשים בכל יום סמכו למה דחזינן בירושלמי דמתמה וכי נפרעין לאדם שלא בפניו אמר רבי ירמיה כשריבית אוכלת כו' ואיכא נמי בירושלמי דמודו בין אמוראי דבבל בין אמוראי דארץ ישראל דמשלחין בתריה ג' איגרי אי אתי הא טבאות ואי לא מחליטינן לנכסיה. פירוש ר"ח:

בית

מסורת הש"ס

א) שבועות מה. מז. מח., ב) ב"ב ו. שבועות מא:, ג) [עי' תוס' שבועות מא: ד"ה כלן, ד) ערכין כב: ע"ש, ה) בדפו"י איתא: יורשין, ו) מכאן שייך מעבר לדף, ז) נ"ל בפרק כל הנשבעין. רש"א, ח) [וע"ע תוס' ב"מ יז. ד"ה דינא],

◆

גליון הש"ס

גמ' ורבא אמר ר"נ אפי' ב"ח. עי' תוי"ט פ"י מ"ג דב"מ ד"ה אמר: תוס' ד"ה מייתי וכו' ולרבינו נראה דנ"מ. עי' ב"מ יד ע"א תוד"ה דינא הוא:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' ר' יצחק נפחא באנטוכיא: (ב) רש"י ד"ה דמודע להו וכו' וכיון דאודעינהו ולא מסייע לה: (ג) תוס' ד"ה מייתי וכו' לא יניח מלפרוע וכו' א"נ למאן דאית ליה מפכינן ובדאורייתא לא מפכינן נפקא מינה וכו' דרבנן הוא מצי למימר לבעל השבע והפטר כמו שיכול לומר השבע וטול ואי דאורייתא כצ"ל:

◆

תוספות רי"ד

מנכסי בין מנכסיא אילין בין הוא בין יורשיו אין משביעין אותה אבל מה אעשה שהרי א"ח הבא ליפרע מנכ"י ל"י אלא בשבועה. פי' אבא שאול סבר דבכל לשון שהתנה עמה הוא מן הדין שבין הוא בין יורשיו א"מ אותה שכיון שהוא פטרה יורשיו מכח דידיה קאתי וכמו שהוא אי"ל כך יורשיו נמי אי"ל אבל מה אעשה וכו'. ושום תנאי אינו מועיל לפטור את היורשים משבועה ואע"פ שפירש לה בפירוש לא אני ולא יורשי ופליג אתנא דמתני' דאמר מהני תנאה גבי יורשים ואמר איהו דלא מהני בהו תנאה דאע"ג דאתני בהדה לא גביא מיתמי אלא בשבועה כדין הבא ליפרע מנכ"י: אמר ר"נ א"ש הל' כא"ש בן א"מ: כתב ר"י ז"ל וה"מ דכתב לה דלא נדר ודלא שבועה א"נ נקי נדר נקי שבועה בלחוד ולא כתב לה בין ממני בין מיורשי הבאים אחרי אבל אם כתב לה בין ממני ובין מיורשי גובה בלא שבועה ואפילו תפגום כתובתה בין ממנו בין מיורשיו אחריו כסתם מתני' דקתני נדר ושבועה אין לי עליך ולא ליורשי ולא לבאים ברשותי עליך ועל יורשיך ועל ה"ב וכו'. ואינו נ"ל דבהדיא אמרי' לקמן במאי דתנן ר"ש אומר וכו' אלא אמר אביי אהא נדר ושבועה אין לי וליורשי ולבאים ברשותי עליך ועל יורשיך ועל ה"ב לא הוא ולא יורשיו ולא ה"ב משביעים אותה וא"י ואה"ב ואתא ר"ש למימר כ"ז שתובעת כתובתה היורשים משביעים אותה. פי' דלא מהני לה תנאה אלא גבי דידיה אבל גבי יורשים כיון דנפקי נכסי' מרשותיה לא אהני לה תנאו אלא אמרי'

עין משפט נר מצוה

סה א מיי' פי"ז מהל' מלוה ולוה הלכה ב סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סי' קח סעיף ט:

סו ב מיי' שם הלכה ו טוש"ע שם סעי' טו [וברב אלפס שבועות פ"ז דף שיח.]:

סז ג מיי' פי"ג שם הל' א סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קו סעיף א:

◆

מוסף רש"י

אילימא מלוה. אם הוציאו שטר עליו לא יפרעו אלא בשבועת יורשין שבועה שלא פקדנו אבא (שבועות מז.). **כל האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי דמי.** כיון דאמר לא לויתי מודה הוא שלא פרע, שכל מי שאינו לוה אינו פורע (ב"ב ו.). **אבל בעל חוב.** ממתין עד שיחזור (ערכין כב:).

◆

תוספות רי"ד (המשך)

והיא אומרת לא התקבלתי אלא מנה לא תפרע אלא בשבועה. עד אחד מעידה שהוא פרוע כיצד היתה כתובתה אלף זוז ואמר לה התקבלת כתובתך והיא אומרת לא התקבלתי ועד אחד מעידה שהוא פרוע לא תפרע אלא בשבועה. ומנכסים משועבדים כיצד מכר נכסיו לאחרים והיא נפרעת מן הלקוחות לא תפרע אלא בשבועה. מנכסי יתומים כיצד מת והניח נכסיו ליתומים ובאה ליפרע מהן לא תפרע אלא בשבועה. ושלא בפניו כיצד הלך למד"ה והיא נפרעת שלא בפניו לא תפרע אלא בשבועה רש"א כ"ז שתובעת כתובתה היורשין משביעין אותה אינה תובעת כתובתה אין היורשין משביעין אותה. פי' אם לא פגמה כתובתה ואמרה לא נפרעתי כלום אי טעין בעל תישתבע לי משביעים לה ואי לא טעין איהו לא טענינן ליה ב"ד כדאמרי' בשבועות (מא) אבל הפוגמת אע"ג דלא טעין להו ב"ד טענו לי' ואין מניחים אותה ליפרע בלא שבועה. סבר רמי ב"ח למימר שבועה דאורייתא דקטעין לה בר' ומודה לי' בק' והו"ל הודאה במקצת הטענה. א"ר שתי תשובות בדבר חדא דכל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין וזו נשבעת ונוטלת ועוד אין נשבעין על כפירות שיעבוד קרקעות. פי' שהכתובה שיעבודה על הקרקעות ודינה כקרקע. אלא מדרבנן מ"ט דפרע דייק דמיפרע לא דייק ורמו רבנן שבועה עלה כי היכי דתדוק. פי' המורה ונפקא מיניה בין שבועה דאורייתא לדרבנן דבדאורייתא לא מפכינן ובדרבנן מפכינן ולקמן נפרש מאי אית בין ש"ד לשבועה דרבנן: איבעיא להו פוגמת כתובתה בעדים מהו. פי' כגון

הבא ליפרע מנכ"י וכו' וקמפלגי בפלוגתא דאבא שאול ורבנן ר"ש כא"ש ורבנן כרבנן אלמא מדאמרי' ר"ש כא"ש ש"מ דא"ש אסתמא דמתני' פליג וקסבר אף על גב דאתני בהדה שלא יהיו יורשיו משביעים אותה לא מהני לה ההוא תנאה מידי וגם ר"ח ז"ל כתב כך דאע"ג דפטרה משבועת יורשין בפירוש פליג א"ש ואמר הבא ליפרע וכו'. ואמר קבלנו מרבותינו שזה שאמר אבא שאול אין משביעין אותה אינו אלא בזמן שלא קנו ממנו שהאמינה ופטרה מן השבועה אלא בכתיבה שהיא באמירה במשנתנו דאוקימנא מאי כותב אומר. אבל אם קנו ממנו שפטר' מן השבועה גובה בל"ש אפילו מן היורשים ואינו נ"ל דכיון דכתב לה ועודה ארוסה אוקימנא למתני' דמהני לה תנאה מ"ל קנו מיניה מ"ל לא קנו מיניה אטו בלא קנין אין התנאי קיים שנרצה לחלק בין קנו בין לא קנו הכי בלא קנין התנאי קיים וטעם הדבר הוא שכ"ז שהנכסים ברשותו והוא בחיים מהני לה תנאה אבל כשמת יצאו הנכסים מרשותו לא מהני בה תנאה והלכך אע"ג דקנו מיניה אין קניינו מועיל כלום אחר שיצאו הנכסים מרשותו כי היכי שלא הועיל לו תנאי: **מתני'** הפוגמת כתובתה ל"ת אלא בשבועה ע"א מעידה שהוא פרוע לא תפרע אלא בשבועה מנכסים משועבדים ומנכסי יתומים לא תפרע אלא בשבועה והנפרעת שלא בפניו ל"ת א"ב. הפוגמת כתובתה כיצד היתה כתובתה אלף זוז ואמר לה התקבלת כתובתך

שאמרה התקבלתי מנה בפני פלוני ופלוני מי אמרי' מדהני בעדים פרעה ה"נ אי איתא דפרעה בעדים הוה פרע לה. א"ד איתרמויי איתרמו ליה ופרע ולא איפשוט: איבעיא להו פוחתת כתובתה מאי מי אמרי' היינו פוגמת א"ד פוגמת מודה במקצת הא לא מודית במקצת. ת"ש פוחתת כתובתה תפרע שלא בשבועה כיצד היתה כתובתה אלף זוז וא"ל התקבלת כתובה והיא אומר' לא התקבלתי ואינה אלא מנה נפרעת שלא בשבועה. פי' אין ב"ד משביעין אותה אבל אי טעין הוא תשתבע לי בודאי שמשביעין אותה כדר"פ: מכדי במאי גבי בהאי שטרא האי שטרא חספא בעלמא. פי' שהרי היא מזייפתו ומכחשת העדים החתומים בו. אמר ר"א באומרת אמנה היתה לי ביני לבינו. פי' העדים יפה חתמו והשטר כשר הוא אלא אמנה היתה בינינו שלא אגבה ממנו אלא מנה א': ע"א מעידה וכו'. סבר רמי ב"ח למימר ש"ד דכתיב לא יקום עד א' באיש לכל עון ולכל חטאת לכ"ע ולכ"ח הוא דאינו קם אבל קם הוא לשבועה ואמר מר כ"מ שב' מחייבין אותו ממון א' מחייבו שבועה א"ר ב' תשובות בדבר חדא דכל הנשבעין שבתורה נשבעין ול"מ וזו נשבעת ונוטלת [ועוד] דאין נשבעין ע"כ ש"ק אלא א"ר מדרבנן כדי להפיס דעתו של בעל אמר ר"פ ואי פקח הוא מייתי לה לידי שבועה דאורייתא יהיב לה כתובתה באפי תרי סהדי א"נ באפי סהדא קמא וסהדא בתרא ומודה לה א) דכבר פרעו בפני הראשון והיא כופרת ועתידה היא לתובעם כדי דלא תימא ב' כתובות היה לי ולפני העד הראשון

א) נ"ל ומודע להו דכבר פרעו וכו' ומיהו בגמ"ת בשער כ"א ח"א נראה דגריס והוא דמודה להו שכתב שם פי' הודאה בב"ד שלא היתה עליו כלום כי אם כתובה אחת עכ"ל.